

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Váczikörut 23.
hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt —
Fél évre 4 „ —
Negyedévre 2 „ —
Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

A kifogások. Irta: Dr. V á z s o n y i Vilmos. — Az antiszemitaizmus váluton H. S.-tól. — Az új exodus. Ismerteti: V á m b é r y Rusztem. A szolga [Vers] Irta: E s z t e r — A szabadság ünnepén. H a - K o h e n t ó l. A Makkabeusok második könyvéből. — Chanuka, [Vers]. K i s s Arnoldtól. — A »Trendelli.« Novelette. Irta: H a b e r Samu. — Absalon. Eredeti tragoedia (Szépirodalmi melléklet). Irta: M a k a i Emil. — Az erősek. B e r n s t e i n A. elbeszélése. — Szerkesztői üzenetek — Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892. december 13.) 5653. Kisziév hó 28-ika. [Chanuka 5. napja] Hétfő 30-ika. [Chanuka 6. napja] Ros-Ckódes első napja.

Kedd Tévész hó (29 napos) 1-je [Chanuka 7 napja] Ros-Ghódes másodika. Szerda 2-ika [Chanuka utolsó napja] Csütörtök 3-ika. Péntek 4-ike. Szombat 5-ike. Hetiszidra: V a j j i g a s. (Mózes I. könyvének 45., 46., 47. fejezetei.) Haftorah: Ezekiel 37. fejezete.

A kifogások.

Politikai életünk hazugságai felfakadnak. A nagy politikai álarczos multság közeledik vége felé, nemsokára tizenkettőt üt az óra és a liberalizmus harsonájának szavára le kell hullania minden álarcznak. Ezért izeg-mozog kényelmetlenül nem egy álarczos lovag, ezért szeretné mindenféle apró mesterkedéssel a demaszkirozás keserves időpontját kitolni. De ha a kormány szilárd akarattal kitart a megkezdett uton, ha erős kézzel belefog a nagy reformok munkájába, nem lesz menekvés, nem lesz kibuvás, meg fogjuk végre tudni, hogy kik azok, akik évtizedeken át liberális jelszókkal ámitották z országot.

Naiv lélek az, aki a döntés pillanatától megremeg. A bizonytalanság, a zavarosság mai állapotánál rosszabb nem következhetik. A magyar liberalizmus évtizedek óta nem csinált mérleget, meg kell tehát elvégre tudnia, hogy mennyi a vagyona, mennyi az ereje, kik tartoznak hozzá és kik az ellenségei. Szabadulni kell a kémektől és árulóktól. Érjen véget az a csufondáros helyzet, hogy a szabadelvűség zászlaja a maradiság politikája felett lobog, a

mi olyan kihívó guny, mintha a fegyház ormára lobogót tüznének ki avval a büszke felírással: »éljen a szabadság.«

A liberalizmus programmpontjai közt időrend szerint legelső a mi felekezetünk egyenjogúságának ügye. Az utolsó napok teljes világosságot hoztak ebben a kérdésben, tudjuk, hogy a korona beleegyezését adta a bevéttségünkről szóló javaslat előterjesztéséhez, hogy a javaslat két szakaszban kimondja a bevéttséget és az áttérési szabadságot és a kultusköltségvetés tárgyalása alatt a kormány be fogja nyújtani. E mellett egyre élesebb körvonalakban bontakozik ki előttünk a képviselőház és a főrendiház jövőendő magatartása bevéttségünkkel szemben

Azok a kifogások, melyek a májusi kultuszvita elején még teljes pompájukban virágoztak, azóta elszáradtak. Kitünt, mennyire igazunk volt annak idején, midőn kifejtettük, hogy a bevéttség hosszas tanulmányozást nem igényel, mert csak arról van szó, hogy az 1868:53 tcz. intézkedései ezentul reánk is alkalmazhatassanak, ami akár egyetlen szakasszal is kimondható.

A régi kifogások elszáradtak, de nőtt he-

lyükbe más és az ellenzéki oldalon akadtak egyesek, akik a kifogások friss mákvirágaival felbokrézták süvegüket. Nem kell bevetség — ezt susogja az egyik mákvirág — mert a vallásszabadság szent érdeke csorbul meg általa. Nem kell bevetség — susogja a másik — mert a zsidók nem akarják betérjeszteni hitelveiket, mint megtették a protestánsok.

Arról a dajkameséről, hogy a zsidó felekezet bevettése károsítja a vallásszabadságot, már igen gyakran nyilatkoztunk. A gátakat áttörő, hullámaival egekbe csapkodó liberalizmus, mely elfojtott örömmel nézi az ultramontanizmus garázdálkodásait, minket félrevezetni nem fog. Azt mondja egy közmondás, hogy az oroszokat csak vakarni kell és előttük — a kozák. Nos a vallásszabadság magasztos hőseit is csak meg kell vakarni kissé a toll hegyével és előttük áll — az antiszemita. Jól tudják a vallásszabadság törhetetlen bajnokai, hogy a kormány által tervezett vallásszabadság a bevettégszabályzat el nem törli, a bevett és be nem vett felekezetek közt a különbséget teljesen meg nem szünteti, de azért azt akarják, hogy csak maradjunk mi szépen a bevettégszabályzat korlátain kívül és a messiásvárók hagyományos türelmével várjuk meg az általános vallásszabadság korszakát. A hangzatos indoklás nem téveszt meg minket; a kit elítélnék, az nem sokat törődik az indoklással. Nagyon mindegy az nekünk, hogy milyen indokból ellenzi valaki felekezetünk bevettését, minket csak az érdekel, hogy ellenzi és bármily indokból teszi ezt, felekezetünk ellenségének fogjuk tartani.

A hitelvek bemutatásának követelése: oh ez régi jó ismerősünk. A berekedt antiszemita kintorna kedvelt nótája volt ez és valóban sajnáljuk, hogy olyan férfiak, kik a politikai koncerteken néha szóló szerepben lépnek föl, ilyen izetlen, fülsértő darabot produkálnak.

Dogmákat követelnek tőlünk? Minő jogon? Azt mondják erre szörnyű tudományos arccal, mert a protestánsok bevettését is hitelveik betérjesztésétől tették függővé; ha a protestánsok bemutatnák hitelveiket, hát tegyük meg mi is. Ha valaki nagyot dobant a padlóra, büszkén kifeszíti mellét és a feneketlen tudás ha-

talmas hangján beszél, — csoda-e, ha tudósnak tartják és valóban veszik üres állításait! Innen magyarázom ki, hogy a hitelvek bemutatásának követelését komolyan vették és az emberek arról kezdtek vitatkozni, hogy miért kellett a protestánsoknak hitelveiket bemutatniuk és miért nem kell nekünk.

A ki hitelveket követel tőlünk bevettégszabályzat feltételül, holott felekezetünk az összes monoteisztikus vallások ősforrása, az nemcsak roszakaronk, de tudatlan ember is, nemcsak a bibliát nem ismeri, de a magyar corpus juris lapjait sem forgatta!

Lapozza át bárki törvénytárunkat, olvassa át vallásügyi törvényeinket és egyeilen sort sem talál, mely arról tanuskodnék, hogy a magyar törvényhozás valaha hitelveket követelt volna, midőn arról volt szó, hogy valamely, az országban rég fennálló és ismert felekezet elismertessék vagy bevettése ki-mondassék!

Az első törvény, mely a protestánsok szabad vallásgyakorlatát kimondja, az 1608. koronázás előtti 1. tcz., a bécsi béke beczikkelyezése egyetlen szóval sem emlékezik meg a protestánsok hitelveiről. Nincs szó hitelvekről az 1647:5 tczben, a linczi béke beczikkelyezésénél sem. Ott van végül az 1791:26 tcz., mely a protestánsok bevettését körülményesen szabályozza, hasztalan keres benne az ember egyetlen szót is, mely hitelvekre vonatkoznék. Hasonlóan állunk a görögkeletiekkel. A görögkeleti egyházat az 1791:27. tcz. vette be, még pedig egész rövidséggel és anélkül, hogy hitelveiről említést tenne. És itt van utoljára az unitárius felekezet, melyet az 1848:20 tcz. egy sorban bevettnek nyilvánított minden vonatkozás nélkül hitelveire.

Mi ráálhatunk a magyar törvényhozási gyakorlat szilárd talpazatára és ha valaki a történelmi fejlődés nevében kér tőlünk hitelveket, reá süthetjük a tudatlanság bélyegét.

Még egyet. A kedves kíváncsiak, akik hitelveinket fürkészik, bár templomaink tárva-

*) T. munkatársunk ezt röviden már az »Egyetérés« deczember 13. számában megírta; érvelését átvette a »Pester Lloyd« decz. 14. és a »Magyar Hirlap« decz. 15. száma. A szerk.

nyitva állnak előttük, megfélekednek arról, hogy mi e hazában már most is törvényesen elismert felekezet vagyunk; papjaink az állam szemében sem magánemberek, hanem papok, templomaink az állam szemében sem magánházak, hanem templomok; papjaink anyakönyveket vezetnek és esketéseket végeznek, — gyakorolhatná-e ezen jogokat felekezetünk, ha kárhözatos hitelvei volnának! És ne játszanak komédiát, tegyék szívére kezüket: — ugyan mondják meg, mikor vétett a mi felekezetünk, mely ősidők óta lakik e hazában, az állam törvényei ellen? E kérdésre a fűgén pergő nyelveknek el kell némulniok. Ha volt felekezet ez országban, mely az állam tekintélyével szembeszállt és ha van felekezet ez országban, mely az állami törvényekkel hitelveit szembeszegezi — ez a felekezet nem mi vagyunk!

A főrendiház jövődő magatartásáról is kezdenek a hírek kiszivárogni. A klerikális főrendek vezére *Zichy* Nándor gróf a »Magyar Állam« hasábjai az egyházpolitikai kérdések közt a bevéttségről is nyilatkozik. Nyilatkozata burkolt és fejfájás nélkül nehezen érthető, de annyi bizonyos, hogy abból nem olvasható ki, mintha a főrendiházi klerikálisok a bevéttséget elleneznék. A gróf ur olyan receptiót akar, mely szerint a »mozaizmus állása, mely eddig törvényesen definiálatlan volt, törvényesen definiálandó és ha ezt akarjuk receptiónak nevezni, recipiálandó, hogy az e törvény korlátjai közt joggal és szabadsággal bírasson«. Nagyon jól van, ezt akarjuk mi is. Ellenben nem kell a gróf urnak a »mozaizmus egyszerű receptiója« mivel a receptió a recipiált konfesszió hitelveinek befogadása minden konzequentiájával együtt a mozaizmus hitelvszerű szocialis szervezkedése szintoly kevésbé recipiálható, mint annak morálja vagy pl. annak családjoga.« Nem bánjuk, ha rosszat is gondol rólunk az olvasó, de szégyenkezve bé kell vallanunk, hogy ezt a mondatot nem értjük. Csak azt látjuk, hogy *Zichy* Nándor gróf vallásos világnézlete daczára sem tudja, hogy a zsidó morálon alapszik a keresztény morál és azt a jeles könyvet, melyet biblia néven ismer a világ, nem

tartja befogadhatónak. A mi a zsidó házasságjogot illeti, azt az államnak nem kell befogadnia, mert már befogadta.

A püspökök konferenciájáról elterjedt hírek már többet mondanak. Ezek szerint a katolikus klérus elfogadja a törvényjavaslat első pontját, mely a zsidó felekezetet bevettnek mondja ki, de nem tartja elfogadhatónak a másodikat, mely az áttérés szabadságát proklamálja.

Mindenki tudja, hogy a zsidó felekezet nem szeret vallási ujonczokat toborozni. Ha mégis sérelmesnek tartjuk az áttéresi tilalmat, ennek az az oka, hogy e tilalom megszegyenítő és ellenkezik a szabad vallásgyakorlat jogával, melyben bennfoglaltatik az a jog is, hogy a felekezet azt, a ki erre önként jelentkezik, kebelébe fogadhassa.

A klérus szerint az áttéresi tilalom a katolikus hitelvekbe ütközik. Sejtjük, hogy melyik hitelvről van itt szó. A katolikus felfogás szerint a kereszttség »character indelebilis«, letörölhetetlen jelleg, úgy hogy az, a kit egyszer megkeresztellek, többé nem keresztény nem lehet.

Első megjegyzésünk, hogy az állami törvényhozásban dogmák irányadók nem lehetnek. De ettől eltekintve, az áttéresi szabadság nem támadja meg a kereszttség eltörölhetetlen jellegét, mert az egyháztól senkisésem tagadja meg azt a jogot, hogy a maga hatáskörében az áttéret továbbra is kereszténynek tekintse. Franciaország majdnem egészen katolikus állam, de a zsidó bevett felekezet, papjai állami fizetést huznak és az áttérés szabad; hasonló a helyzet Belgiumban, a hol ultramontán kormány igazgat; még Ausztriában is megengedett az áttérés, — hát csak nálunk ütköznék bele a klérus sziklanehézségü lelkiismereti skrupulusaiba? Éppen nálunk, a hol a katolikus egyház feje a »béke« jelszavával foglalta el magas székét!

De nem okoskodásokkal, tényekkel felelek azoknak, a kik az áttérés szabadságát hitelvekre támaszkodva, ellenezik.

A zsidó felekezet bevettsege katolikus egyházi szempontból ugyazon elbírálás alá esik, mint a már

bevett unitárius felekezet. A katolikus egyház ugyanis a szentháromság-tagadók kereszttségét nem fogadja el kereszttségnek és ha azok katolikus hitre térnek át, vagy katolikus féllé házasságra lépni kívánnak, újra megkeresztelendők. Ilyenek a német-katolikusok, rongiánusok, svédborgiánusok és hazánkban az unitáriusok. (Szeredi, »Egyházjog«, II. köt. 963. Konek, II. kiadás 140. old.) *A zsidó és az unitárius hitre való áttérés katolikus szempontból egy jelentőségű. Ha az egyikbe az egyház bele tudott nyugodni, nincs reá ok, hogy a másikat ellenezze.*

Ha a katolikus klérus méltó akar maradni elődeihez, kövesse bevetttségünk ügyénél azt a magatartást, melyet az unitária vallás bevetttségének tárgyalásánál a klérus 1848-ban követett. Egyetlen hang sem emelkedett a püspöki karból, mely az unitária vallás bevetttségét ellenezte volna. De fölállott Fogarassy Mihály püspök és a főrendek 1848 április 2. ülésén a következő magasztos nyilatkozatot tette:

»Én a szabadságot közös kincsnek tartom és nem monopoliumnak; a vallási szabadságról pedig azt hiszem, hogy az az emberi jogok legszentebbike. Ma már egész Európa fennhangon követeli vissza az associatio szabadságát. Ezen egyesülési jogról, mely régibb a polgárinál és magasztosabb, mivel lelki és szellemi, *senki lemondani nem akar, lemondani nem fog.* Az unitária vallás bevétele ellen nincs észrevételem. Álljon a bevett vallások sorában s ha vannak, vagy lesznek e hazában egyházai, működjen szabadon, mint a többi . . .« (Orsz. nap. 467. oldal.)

Mi csak ismételhethük Fogarassy Mihály püspök szavait: e legszentebb és legfelségesebb associatio jogáról lemondani nem akarunk, nem fogunk!

Utolsó szavunk a mai receptionális bizottságunkhoz szól. *Elérkezett az ideje, hogy a bizottság ismét kilépjen a cselekvés terére és gondoskodjék arról, hogy a reá bizott ügyet veszély ne érje.* Már akkor is, midőn szóba került hitelveink bemutatásának kérdése, a bizottságnak kellett volna erre megadni a rövid és találó feleletet. Ilyen mulasztásnak többé előfordulnia nem sza-

bad. A rosszakaratu ellenvetések lefegyverzése, jókaróink informálása, az ügy országgyűlési pártolónak megnyerése: ez a bizottság feladata.

Előre hát, az igazság egyetlen istenének nevében! Tegye meg mindenki kötelességét, feszítse meg legjobb erőit, vesse latba minden befolyását! A magyar Izrael becsületéért harczolunk és e harczban elbuknunk nem szabad!

Dr. Vázsonyi Vilmos.

Az antisemitismus váluton.

(H S.) A német birodalom conservatív pártja — alig számba vehető fractió kivételével — mint előző számunkban megírtuk — legutóbbi pártgyűlésén az Ahlwardt-féle legocsmányabb faju antisemitismussal nyílt szövetségre lépett. Az időknék ez a szomorú változása méltó aggodalommal töltötte el a liberalizmus barátait mindenfelé. A zsidóságnak legközvetlenebbül érdekelt része keserves napok virradását várta s lehangoltság költözött a Németországgal szomszédos országok zsidóhitű állampolgárai szívébe, mert az antisemitizmus onnan a Spre partjai mellől indult világjáró útjára s a németország conservatív párt ujjabb állásfoglalása — tekintve a reakciónak mindenfelé való mozgolódását ujjabb sötét felhőket jelentett a lát-határon.

Igaz ugyan, hogy a kapaszkodás sötét szellemek a legjobb uton vannak ahhoz, hogy az antisemitizmust teljesen lejárassák, mert a társadalom javító szerepét adva, a legkivetendőbb bünöket követik el, botrányaikkal megakadályozzák a békés, üdvös munkát, s akik hazudott hibákkal a zsidóságot vádolják fennen dicsekedve: sorra mind maguk kerülnek a vádlottak padjára, meg a közvélemény ítélőszéke elé; de borzasztó kártékony hatásukat s akna munkájukat mégis rengeteg sok pusztulás, gazdasági, vallási, társadalmi elvadultság kíséri, melyek hogy hova fejlődhetnek, ember meg nem mondhatja. Hiszen a méh is elpusztul, ha fullánkját kiadta, de sajtó seb s életveszélés daganat származhatik önmagában véve csekély mérgéből.

Ilyen körülmények között szorongó szívvel várják a jobb érzésűek, hogy a legilletékesebb factorok, az államkormányok hogyan reagálnak a féket nem ismerő, gátat tört, sötét mozgalmakra. Visszatartott lélegzettel vártuk, hogy mit tesz a német birodalom kormánya, midőn egy politikailag talán tiszta karakterű emberekből álló pártot azon lobogó alá lát sorakozni, melynek jelszavát Ahlwardt hazaárulással irta meg. És volt okunk bizalmatlanul tekinteni a fejlődendők elé, mert Németország közel multjában — már a mi a reactió

felszahadult szellemei ellen való küzdelmet illeti — kevés vigasztalót találtunk.

De egyszerre megváltozott a helyzet képe. Váratlanul, mint a villám, közébe vágott Caprivi kanczellár f. hó 12-iki beszéde a vitustánczot járó reactionarius szellemeknek. Férflas, hatalmas szó volt, megalkuvást nem ismerő.

Mirbach gr. (kons.) a brüsszeli ércpénz konferencián folyó tanácskozások kapcsán Caprivihez kérdést intézett a bimetalizmus tárgyában s az ezüst árfolyamának csökkenéséből a mezőgazdaság pusztulását jövendölte, így akarván a panaszkodó parasztság figyelmét a nagybirtokról a pénz felé fordítani, mely — antisemita fölfogás szerint — egyedül a zsidók kezébe özőnlük.

Caprivi az interpellációra nyomban válaszolt s ezt avval indokolta, hogy látja a törekvést, mely a bimetalizmust és az antisemitizmust egy kocsiba akarja fogni, melyet közös ostorral hajtanak, s ez a demagógia ostora. Ez a megjegyzés a conservativeknek elevenére talált és kitűnően beütött. Az interpelláló, ezért újra felszólt, „kimagyarázhatatlannak“ minősítvén a kanczellár megjegyzését.

Caprivi erre megtette fentemhitelt nyilatkozatát, mely fordulópontot képez az antisemitizmusnak nem csak németországi, de ugyilehet europai történetében is.

„Sulyt fektettem rá — ugymond a kanczellár — hogy a kormánynak az antisemitizmus és bimetalizmussal szemben elfoglalt álláspontját az országnak ott künlévő lakosai előtt kifejtsen. (Tetszés balról.) Az utóbbi hetek, melyek egész életem legelszomorítóbbjai között tartoznak (Élénk tetsz. balról nyugtalanság jobbról) előltem a kormány kötelességévé látszanak tenni annak kinyilatkoztatását, hogy a dolgokkal szemben mi a kormány álláspontja . . . Ha az antisemitizmus és bimetalizmus olyan taglalásban részesül, melynek hatása demagóg (Ugy van, balról), akkor a kormány részéről lehetetlenség ezzel szembenem szállani és képtelen vagyok fölfogni, hogy hazafias férfiak ilyen dolgokban hogyan vehetnek részt. (Élénk tetszés.) Hangsúlyozom e szót: „demagóg“ . . . Föl tudom fogni, az antisemita férfiak, azt hiszk, hogy bizonyos dolgokban változásnak kell beállania. Kimagyarázhatónak tartanám, ha az 1869. évi július 3-iki törvény (mely a zsidók emancipációját megadta) hatályon kívül helyezése iránt indítványt tennének. De ha ezeket törekvéseket, melyeknek első törvényes lépése a jelzett volna, künn az országban agitatoricus czélokra használják, akkor minden eszközzel, mely rendelkezésemre áll, szembe fogok velük szállani (Élénk tetszés balról).

Az antisemiták részéről Schalscha (ctr) nyomban óvást emelt a kancellárnak az antisemitizmus felől tett nyilatkozata ellen. Bűring dr. (nemzeti) pedig örömet és szives hozzájárulását fejezte ki a kanczellár erélyes és önérzetes szavai fölött, melyek-

kel az antisemita demagógiát visszautasította és szavait balról élénk bravó-kiáltásokkal kísérték . . .

Hogy ez a felszólalás hadizenet volt az antisemitizmusnak, azt maguk a conservativek érezték legjobban. A világosság szerteömlő, kiáradó fényét nem is bírta el sötétséghez szokott szemük és hovahamarabb visszavonultak oduikba. A retirádát Manteuffel br. (cons.) fujta meg, aki a párt nevében kijelentette a f. hó 14-iki gyűlésen, hogy »egyes« »elejtett« nyilatkozatokkal a párt nem azonosítja magát.

Mindenesetre szép dolog ez a Manteuffel uraiméktől, csak hogy lett volna módjuk ezt megtenni már akkor, mikor — amint Caprivi szemükre lobbantotta, — Ahlwardtnak az arnswaldi kerületben való ellenjelöltje így nyilatkozott: Én is arnswaldi vagyok; az első választásnál Ahlwardtnak konservatív ellenjelöltje voltam; a pótválasztásnál mindamellét Ahlwardt-ra szavaztam. Ezt abból az okból tettem, mert: inkább 10 Ahlwardt mint egy szabadelvű konzervatív. Az igaz, hogy akkor Caprivi még nem beszélt, de a Kreuzzeitung csoportja már akkor is tudhatta, hogy a »vezérférfit«, akihez szegődtek, Ahlwardt, az az Ahlwardt, akiről a kanczellár nyilt ülésen elmondta, hogy »egész közönséges kis lopást követelt el«, az az Ahlwardt, aki röpiratával megpróbálta diskreditálni a német birodalom legnagyobb büszkeségét, a hadsereget és az az Ahlwardt, akire a szász hadügyminiszter, Planitz aktaszerűleg, kétségbevonhallan adatokból rásütötte, hogy a Loewe-féle fegyvergyár ellen intézett, nagy port vert egész támadása egy nagy hazugság s egyébre nem alkalmas, mint — hazaárulásra.

Az antisemitizmussal kaczerkódó conservativek mindamellét okoson cselekedtek, hogy a dolgot így élére állították. Módot adtak legalább annak elbírálására, hogy mi az az antisemitizmus, módot nyújtottak Bismarck utódjának, hogy tiszta vizet öntsön a pohárba, hogy rájuk süsse, a (14-iki beszédeben) miszerint a saját vezérorganumuk a (amelynek a konservatív pártgyűlésről közölt tudósításából vonta le Caprivi a következtetéseit) a demagógia hinárjába vezető öket és hogy a konservatív antisemita urak szépen megtérjenek mellüket verve: mea culpa!

De legfőképpen az a mult heti zászlóbontás üdvös eredménye, hogy Caprivi személyében, ki aligha cselekedett uralkodója ellenére, olyan hatalmasságot idézett föl maga ellen az antisemitizmus, akinek egyszerű megnyilatkozása előtt mind porba hullott a meghátrált német antisemitizmus egekig kapaszkodó ambíciója. És ha az antisemitizmus hazájában kénytelenek a sötétség lovagjai fegyverüket lerakni — akkor azt más, mint általános lefegyverkezés aligkövetheti

Az új exodus.

IV.

Az odesszai zsidóüldözések, ha ez ugyan képzelhető, még felülmulják a moszkvai és pétervári barbárságokat és ha ezeknek hirtelen nem oly szenzációs, mint az előbbieké, úgy ez annak tulajdonítható, hogy az odesszai zsidók gazdagabbak és így jó pénzért képesek voltak a rendőrséget emberségesebb bánásmódra bírni. Odessza új város, mely bámulatra méltó emelkedését és az utolsó 20 év alatt kivívott fényes kereskedelmi helyzetét a zsidóknak köszöni. Ezért itt a zsidóknak II. Sándor császár aránylag felvilágosodott uralma alatt, mondhatni, előnyös helyzetük volt. Gyönyörű templomokat emeltek, résztvettek a város igazgatásában s minden más felekezettel egyenlő jogokat élveztek. Az 1891. évben egyszerre megváltozott a helyzet. A kereskedelmi világot, ennek nagy kárára, eltiltották a zsidókkal való üzletkötésektől. — A fő kormányzó rendeletet bocsátott ki, mely szerint minden zsidót, a ki a hivatalos egyéniségek előtt nem emeli kalapját, be kell lökötnöznöni. Ez volt a bevezetés. Rövid időre rá kiadták a rendeletet, hogy a zsidók hagyják el a várost, bár Odessza ama területen fekszik, melyet az Oroszország többi részéből kiűzött zsidók kényszer tartózkodási helyéül jelöltek ki. A tény az, hogy 1890. év végén Odesszának 106000 zsidó lakosa volt az 1891-ik esztendő befejezésekor pedig 34000, tehát újra 72000 embert tett hontalanná az orosz embertelenség.

Kiewben Ignatieff Alexis grófot, a « hazugságok atyjának » öcscsét nevezték ki kormányzónak. Ez az ember — bár e név nem őt illeti — az által lett nevezetessé, hogy 1884-ben Irkuckban oly rettentő kegyetlenségeket vitt réghez, hogy még az orosz sajtó is tiltakozott ellene, de a hivatalos Oroszország őt e mult alapján a jövő emberének tekintti. E derék férfiu mult nyáron kiadta a rendeletet, hogy minden zsidó, a ki nem kézműves vagy művész, hagyja el a várost; őszszel pedig e parancsát az összes művészekre is kiterjesztette, úgy, hogy este, midőn « Ördög Róbertet » akarták előadni, az egész személyzet és a zenekar hiányzott, mert az összes szereplők, a karmestert kivéve, zsidók voltak. Ez esemény hirtelen Pétervárra is eljutott és a császárnak állítólag nagy örömet okozott.

Valóban felesleges volna a többi városokban történeteket elmondani, mert csak a nevek változnak, a barbár kegyetlenség és a szivrepesztő nyomor mindenütt ugyanaz. De, hogy az exodus egész történetének teljes képét nyujtsam, szükségesnek tartom még azt is elbeszélni, hogy ez otthonaikból kiűzött, az élet legsujtatóbb nyomorába sodort emberekkel mi történt kiűzetésük után.

Az a méltállankodó érdeklődés, melylyel a kereszténység az embertelen muszka-üldözéseket kísérte,

nagyon is szentimentális jellegű. Bármennyire megrendült is a nemzetek szive, még sem merete senki a kormány és a csárral való baráti viszonyt érinteni, e midőn az üldözöttek elhagyták az orosz határokat, az egyes nemzeteknek mégis állást kellett foglalniok. S ime mit látunk? A német birodalom a teljes exkluzivitás politikájának álláspontjára helyezkedett, Anglia és Amerika pedig meglehetősen degesseget tanúsítanak a zsidók inváziójával szemben. S nincs az equatortól északra eső állam, mely többé-kevésbbé ellenséges indulatot nem táplálna a száműzöttek iránt.

Mindenesetre hiba volna az összes országokat egy kalap alá foglalni és ignorálni ama fokozatokat, melyekben ez az önvédelmi szellem nyilvánul. A német birodalom és az osztrák-magyar monarchiának elég bajt okoz, hogy saját népeiknek aránylagos jólétet biztosítsanak. Ez államokra nézve a szegény, munkát és élelmet kereső tömegek inváziója — legyenek azok bár keresztények, zsidók vagy mohamedánok — könnyen végzetessé válhatnék.

Oroszország üldözésének kettős iránya van. Az egyik az, hogy minden idegen születésű zsidót kiűz birodalmából. A másik az, hogy az oroszországi születésű zsidókat a türelmi terület néhány száz városába összezsúfolja. Az idegenek kiűzése az ő szempontjából érthető. De mi célja van annak, hogy a saját nemzetiségű zsidó polgárokat a tizenöt nyugati tartományban kényszerítették letlepedni s ott a hihetetlen szenvedéseknek, tehetetlen nyomornak legyenek kitéve? Ausztriában és a német birodalomban általában azt hiszik, hogy ez egy páratlan kegyetlenségű hadi-előkészület. Hogy t. i. Oroszország célja a jövőendő összeütközés alkalmával az egész zsidó lakosságot nyugat felé a hadsereg előtt konceltrálni. A harmas szövetségnek ekként először ezen élő védőfalon kell majd keresztülválnia magát, mielőtt az előrenyomuló ellenséggel összeütközne. Ha ezen állítólagos szörnyű terv nem felelne is meg a valóságnak, annyi bizonyos, hogy a nyugati határ mentén letelepülmi kényszerített zsidó lakosság a jövőendő háboruban a két ellenséges hadsereg közé kerül és első sorban lesz kénytelen átszenvedni a háboru borzalmait.

Az exodusnak hat főiránya volt. A két tengeri-út, mely egyrészt a balti kikötőkből, másrészt Odesszából hajókon át a távol dél felé vezetett kevés jelentőséggel bírt; mióta Törökország, Orosz- és Franciaország kapacitálva elzárta határait az üldözöttek előtt. A szárazföldi utak közül legtöbbször azt használták fel azt, mely Hamburgnak vezetett. A szállítás maga is a legbarbárabb módon történt. A szegény száműzötteket összezsúfolták a harmadosztályu kocsikba és e helyzetben majdnem minden élelem nélkül 40—60 órát voltak kénytelenek eltölteni, míg elérték a határt. Szóltalanul ültek, a semmiségbe bámulva fénytelen szemekkel, a melyek újra és újra csak azt látszanak

kifejezni, hogy «szenvedés a mi fajunk sorsa». A határon mehanikailag engedelmeskedve a vasuti hivatalnokoknak, elhagyják a vasuti kocsikat. Ekkor oda lép az orosz rendőrtisztviselő és átvizsgálja utleveleiket, melyekben meg van engedve, hogy elhagyják a szent orosz birodalmat. Minő ironia! A kiknek utlevelén valami formai hiba van, azt a helyi börtönbe hurcolják és ott tartják addig, míg jó pénzen meg nem vásárolják a továbbutazás jogát. Akár csak azok a rabok, kik maguk kénytelenek a kancsukat fenni, melylyel őket megkorbácsolják. A ki pedig oly földhözragadt szegény, hogy nem képes a rendőrtisztviselőt okmányai helyességéről meggyőzni, azt visszatoncolozolják, a honnan kiűzték, újabb rendelkezés céljából. Valóban az emberi barbárság zenitjén áll az a vad üldözési fanatizmus, mely célját elérve, sem nyugoszik, hanem üldöz, csak hogy üldözzön.

Vámbéri Rusztem.

(Folytatjuk)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése decz. hó végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

egész évre	8 frt — >
fél évre	4 frt — >
negyed évre	2 frt — >

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 <
negyed évre	1 ftr 75 >

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala,
Budapest, Váci körut 3. sz.

Hirek.

Az emancipáció jubileuma. *Nem vagyunk barátjai a jubileumoknak, azt megmutattuk akkor is, midőn saját jubileumunkról, lapunk 10 éves fennállásának évfordulójáról, mely pár hét előtt köszöntett be, mélységesen halgattunk. De vannak ünnepélyek, melyeket meg nem tartani mulasztás volna, mert megtartásuk emeli a közérzületet, sok hazafias, istenes, jó és nemes szándékok megerősítésre szolgálnak és ilyen ünnepélylyé*

kell, hogy váljék a magyar zsidók egyenjogusításának negyedszázados évfordulója, mely folyó deczember hó 28-ikán következik be. Szerintünk meg kell ünnepelni a nagy eseményt, ha nem is az említett napon, mert hétköznapra esik (pedig ez volna a leghelyesebb) de mindenesetre az ettötte való szombat napon az isteni tisztelet alkalmából. A hol rabbi van, ünnepi, lehetőleg magyar beszéd által tegyék emlékezetessé a napot; a hol hitvának nincsen, a nyitott szent szekrény előtt, mondjon külön imát a kántor Magyarországra, koronás királyunkra, kik imádott hazánk egyenjogú gyermekeivé tettek bennünket. A hitvánok jól foguának cselekedni, ha ebből az alkalomból a csodálatos munkára utalnának, melyet a zsidóság 25 év óta a magyarság, a hazafiság, a közmívelődés és közgazdaság térein végzett és a melylyel gyarapította magyar nemzetünk erejét, dicsőségét és felhívának egyszermind a hiveket e munka folytatására, megkettőztetésére, magyar hazánk és zsidó felekezetiünk becsületére. Meg vagyunk győződve, hogy ez az ünnepség ezen kívül nem egy nemes és közhasznú alapítványnak, intézménynek válhatik megteremtőjévé, a miből sok áldás fakadhat. A nagy jelentőségű törvény behozatának történetét, lapunknak f. é. június 10-ikén megjelent 24. számában a következőkben ismertettük:

A koronázás után a fővárosba gyűlt magyar törvényhozásnak egyik első ténye volt, hogy a zsidók emancipációjáról szóló törvényjavaslattal kezdett foglalkozni, hogy, mint Tisza Kálmán, az akkori VII. osztály elnöke, magát kifejezte, „a nemzet régi, becsületbeli adósságot rójjon le.“ Hogy lehetőleg vita nélkül fogadják el, megállapodtak egy két szakaszos, rövid törvényjavaslatban, mely így hangzik:

1. §. Az országnak izraelita lakosai minden polgári és politikai jogok gyakorlására az ország keresztény lakosaival egyenlően képesítetteknek nyilvánítottak.

2. §. Minden ezzel ellenkező törvény, szokás vagy rendelet semmisnek nyilvánítottatik. (1867. 17. törv.)

Ezt a törvényjavaslatot 1867. decz. 20-án terjesztették a ház elé (Előadója Kerkápoly, a későbbi pénzügyminiszter volt). Tárgyalása alig 10 perczig tartott, mely idő alatt Tisza Kálmán, ki szélesebb alapon fektetett törvényjavaslatot ajánlott, kijelentette, hogy „vezérelve azon szempontból, hogy ezen legsürgősebb kérdés megoldása késlekedést ne szenvedjen“ visszavonja a saját törvényjavaslatát és elfogadja a központi javaslatot, mire elnök (Szentiványi

Károly) konstatalta, hogy a ház a törvényjavaslatot elfogadta és a végszavazást harmadnapra halasztotta.

Deczember 22-én elnök felteszi a kérdést, (és itt szóról-szóra idézünk a képviselőház 1867-iki diariumából): „Elfogadja-e a ház az izraeliták polgári és politikai egyenjogúsításáról szóló törvényjavaslatot? (Általános felkiáltások: elfogadjuk!) Az izraeliták egyenjogúsítására készült törvényjavaslatot a ház végszavazásnál is egyhangulag elfogadta és azt Radics Ákos ur a méltóságos főrendekhez fogja átvinni.»

A főrendek még a z n a p hozzájárultak a törvényhez, deczember 27-én szentesítette a király és a rákövetkező napon, deczember 28-án a képviselőházban és a főrendeknél már kihirdették »Az izraeliták egyenjogúsításáról polgári és politikai jogok tekintetében« című alaptörvényt.

— **Dr. Falk Miksa szerkesztői jubileuma.**

A férfi, kit joggal a monarchia legkiválóbb publicistájának neveznek, ki páratlan tehetségével, magasrezte nagy befolyásával egy emberöltő óta a hamisítatlan liberalismus szolgálatában áll, a ki ha ariaszélökért küzdött, mikor még veszedelem volt ezt cselekedni és a kinek megadatott az, hogy a patriotismus is, a liberalismust is oly sok szép diadalra segí hette, — **Dr. Falk Miksa**, a Pester Lloyd főszerkesztője f. hó 22-ikén ünnepli 25-ik évfordulóját annak, hogy e lap, melyet ő világlappá emelt, az ő szerkesztésébe ment át. A »Pester Lloyd« akkor komoly krízis előtt állott, mely, bizonyos körülményeknél fogva, különösen ránk, felekezeti lapra nézve, érdekes. A Pester Lloyd akkori főszerkesztője egy szép napon kijelentette, hogy már e l e g e t i r t a k a l a p b a n — a z s i d ő k e m a c z i p a t i ó j á r ó l. Az emancipációért küzdők élén **Dr. Mezei Mór** állott, ki 1860. óta egyletekben, cikkekben, beszédekben és az agitáció legkülönbélebb eszközeivel fáradhatatlanul az emancipációra készítette elő a magyar közvéleményt. Képzelték a konstornáció, melyet benne és elvtársaiban ez a kijelentés szült. Nem is nyugodott, míg a Lloyd-társulatban pártot nem teremtett magának, mely kimondotta azt, hogy egy szabadelvű eszmeért való küzdelemben az »elég« akkor áll be csak, mikor az az eszme testté vált. **Wahrman Mór**, ki míg a nyilvános pályán működött, rendkívüli sokat adott Mezei Mór tanácsára, amely nélkül fontosabb lépést alig tett, tökéletesen helyeselte Mezei elveit, de nem úgy Mezeinek egy másik küzdőtársa és szintén benső barátja: **Dr. Hirschler Ignác**, ki türelemre intett és a szerkesztőváltás ellen óvást emelt. Győzött azonban a Mezei-párt és **Wahrman** megkezdte az alkudozásokat az akkor Párisban élő **Horn Ede**vel, míg Mezei azonnal az akkor Bécsben működő **Dr. Falk Miksával** lépett összeköttetésbe. Hogy **Horn Ede** a tárgyalásokat megszakította, **Wahrman** is **Falkhoz** fordult, aki

1867. év decz. 22-ikén élére is állott a Pester Lloyd szerkesztőségének. Hogy mily szolgálatokat tett azóta ez a lap a magyar hazának, melyet a külföld; mondhatni, csak általa ismer, hogy mivé fejlődött a Pester Lloyd az ő vezetése alatt, hogy miket teremtett és cselekedett maga a főszerkesztő a politika, a magyarság, a liberalismus, a felvilágosodás, a kultura, a humanitás terein, azt méltatni nem mi vagyunk hivatva. Működését látta és áldva kísérte minden igaz magyar, a szabadelvűségnek minden igaz barátja. Adja isten, hogy drága hazánk sohase szűkölködjék olyan férfiak nélkül, a milyen **Dr. Falk Miksa** és hogy olyan fiai e hazának, a milyen **Dr. Falk Miksa**, ki megmaradt egyszerű polgárnak, ki czimet, rangot, érdemeleket soha el nem fogadott: működésük igaz méltatásában, az őket kísérő tisztelőben, és szeretetben találják mindig fáradságuk gazdag jutalmát.

Sz. M.

— **A pesti izr. hitközség új elnökét a választást vezető bizottságnak f. hó 15-én Tenczer Pál elnöklete alatt tartott gyűlése megállapodása folytán, január hó 8-án fogják megválasztani. Az elnököt tudvalevőleg nem az ösválasztók, hanem a megválasztott 200 képviselő creáltja.**

— **A xanteni gyilkosság.** A xanteni nagy port vert gyilkosság igazi tettése, egy költői tudósítás szerint, megvan. **Wesendrup köfaragó**, aki a legterhelőbb tanúságot tette **Buschoff** ellen, ittas állapotában bevallotta, hogy a xanteni vérvád alappjaul szolgálót fiugyilkosságot ő követte el. A gonosztevő azóta eltűnt s most körözik.

— **Wahrman emlékezete.** A magyar zsidóság és közélet sokára pótolható veszteségét, a pesti izr. hitközség elhunyt elnökét, a fővárosban és künn az ország minden részében ünnepli az emlékezés, hogy példát állítson benne a jövődönnek. A fővárosban a rabbiszeminárium kezdte meg a gyászünnepélyek sorát. Az intézet templomában ez alkalomból nagy és előkelő közönség jelent meg. Ott voltak a legmélyebben suttogtak: **Krauszné Wahrman Renée** és férje, **Wahrman József** és **Sándor**, a megboldogult testvérei és még számos rokon. A hitközség előjárósága **Deutsch Sámuel** alelnök és **Schweiger Márton** előjáróval élén testületileg jelent meg, ugyszintén a rabbiszeminárium és izr. tanítóképző tanári kara **Bloch Mór** rabbi vezetése alatt. A tanítóképző kara énekekkel kezdte meg az ünnepélyt, mit **Lazarus** főkantor szívhez szóló gyászdala követett. Az emlékbeszédet **Handler Simon** dr. a gyászoló intézet növendéke tartotta, sok találó vonással, szép szónoki stýlben méltatván a hazai és a zsidóság veszteségét. Gyászmák és énekekkel fejezték be a megkapó ünnepélyt. — **Sege den** a szombati istentisztelet alkalmával **Lów Immanuel** dr. főrabbi rokonszenves meleg hangú szónoklatot szentelt **Wahrman** emlékének, és a magyar nemzet elhunyt

nagy fiát úgy ünnepelte, mint a kiben az emancipáció mintegy testet öltött. — Csurgón szintén a szombati istentisztelet alkalmával Venetianer Lajos dr. főrabbi emlékbeszédet tartott Wahrmann Mór felett, mely ékes szavakban hű képét adta a közélet és zsidóság nagy veszteségének. — Barcsón a f. hó 4-én tartott hitközségi nagygyűlésen Deutsch Izidor takarékpénztári igazgató indítványára elhatározták, hogy Wahrmann Mór emlékét f. hó 11-én gyászistentisztelettel ünnepelik meg. Az imaház ez alkalommal feketével volt bevonva s a város kitűnőségeivel felekezeti különbség nélkül zsufolásig megtelve. Az alkalmi beszédet Kohon Ármin dr. szigetvári főrabbi tartotta, megkapóan méltatván az ország elhunyt nagyjának érdemeit. Az istentisztelet énekrészeiről Heilpern Lázár kántor gondoskodott.

— **A főváros közigazgatási-bizottsága** a héten szakosztályokat választott és ily módon a központi választó szakosztályba Tatay Adolf dr., Schweiger Márton, Grosz Sándor dr., Ehrlich G. Gusztáv, m. Krausz Lajos, Hüvös József dr.; az igazoló bizottságba Schweiger Márton és a gazdasági bizottságba Popper Ármin is belekerültek.

— **Ihering utódja Stróhel Emil dr.** lesz a göttingeni egyetemen. Stróhel eddig a gráci egyetemen az osztrák civiljog rendes tanára volt s maga Ihering adott kifejezést azon óhajának, hogy utódja egykori bécsi tanítványa, a nevezett gráci professor legyen. A zsidó Stróhel még a 70-es évek közepén rehabilitálta magát a gráci egyetemen, s bár az osztrák választási miniszter most nagyban marasztalja a kitüntetett poroszországi tanárságot még is elfogadta.

— **Angol konzul Budapesten.** Ő Felsége az angol királyné, Dr. Brüll Ignác köztiszteletnek örvendő fővárosi ügyvédet és eddigi alkonzult konzullá nevezte ki.

— **A párisi Rotschildok**, mint minden évben, úgy ez évben is 100,000 frankot ajándékoztak a szegények közt téli szükségleteik fedezésére való szétosztására. Ezenfelül a Figaro-alapnak a Dahomei katonai expedíció javára 20,000 frankot adományoztak.

— **A bécsi izr. krajczáregylet** a chanuka ünnepeket megelőzőleg f. hó 8-ikán 715 szegény gyermeket látott el, még a legaprólékosabb szükségletekre is kiterjedő téliruházattal. A megajándékozottak között 360 fiú és 355 leányka van.

— **Az angolok segélymunkájáról**, melyet a földönfutó orosz zsidók érdekében fejtettek ki, a sir Goldsmid Julian képviselő elnöklete alatt, minap Londonban tartott együttes gyűlésen számoltak be. A jelentésből kitűnik, hogy a lefolyt évben 30,000 font sterlinget fordítottak a nevezett célra és a «Darkst Russiát», mely az orosz kegyetlenségeket leleplezi Európában, Indiában és az angol kolóniában havonta 30,000 példányban osztottak szét.

— **A nyolczvanadik születésnap.** Vág-Ujhelyen a magyar zsidóságnak egy jelentékeny alakját ünnepelték f. hó 8-án. Községi élet, iskola, tudomány egyaránt örömnapot ült, hogy egyik kiváló képviselője Weisze József ottani főrabbi 80-ik születésnapját munkás élete közepette friss egészséggel köszönthette. A há-

lás hívek, a jubiláns közvetlen környezete emlékeztetéssel is tették e napot. A hitközségi reáliskola vizsgatermében d. e. 10 órakor ünnepi ülést tartottak. Sonnenfeld dr. hitk. elnök az egész előljáróság és a termet szorongásig megtöltő közönség előtt lendületes szavakban fejtegette az örömnappal jelentőségét és bejelentette, hogy az előljáróság 1000 frtot gyűjtött össze egy alapra, melyből lelkésze áldásos működésének elismerésül »szegény gyermek felruházási alapítványt« ajánl létesíteni s egyúttal indítványozta, hogy »Weisze rabbi felruházási egyet« czímen teremtsék meg az alapítvány munkakörét. Az élénk helyesléssel fogadott indítvány után a jubiláns az érte ment küldöttséggel a jelenvöltek sűrű éljenzése mellett lépett a terembe, hol Sonnenfeld dr. a község nevében keresetlen, szívhez szóló, meleg szavakkal üdvözölte őt mint a község és iskola büszkeséget, lelkét s egyúttal átnyujtotta neki a diszes kiállítású alapító levelet. Az érdemes rabbi elképzelhető megindultsággal fogadta a kedves elismerést és hangsúlyozta, hogy a híven teljett kötelesség tudata és a község ragaszkodása testi, lelki erőt kölcsönöz neki. Ezután a következő küldöttségek tisztelegtek a jubiláns előtt: az izr. reáliskola tanári kara Mahler dr. ig. vezetése alatt, a népiskola tanító kara, elén Vörös igazgatóval, az izr. nőegylet, melyet Tauber Berta elnökasszony vezetett. Ezenfelül még Neumann rabbiági elnök és a reáliskola egy tanítványa intézett beszédet az agg főpástorhoz, kit vidékről is számos sürgönyben és levelben üdvözöltek.

— **Magyar zsidó theologus a külföldön.** Az orsz. rabbiképző intézet egyik legképzetebb, nagy tudományossága miatt máris széles körökben ismert növendéke Krausz Samu mult hó 28-án Giessenben a tudori czímet summa cum laude eredménytel nyerte el, e kitüntetés az orsz. rabbiképző intézet hírnevét a külföldön is gyarapította. Jelenleg több alapos dolgoza által vonta magára a tudós zsidó körök figyelmét.

— **Iskolai Alapítvány.** Feigenbaum József, az iglói izr. hitközség egyik tekintélyes tagja, elhunyt neje Feigenbaum Anna emlékére, mintlevelezőnk írja, f. hó 7-én alapítványt rendelt, melynek az iglói hitközség népiskolájának jövőjére nem csekély kihatása van. A nemeslelkű alapítványozó a fő-utcán levő nagy emeletes házának egyik földszinti szármányát népiskolai tanteremmé örök időre az iglói hitközségnek adományozta oly feltétellel, ha alapítványozó vagy törvényes örökösei az adományozott házrész visszaváltani akarnak, 5000 frtot tartoznak a hitközségnek fizetni és kötelesek megtéríteni mindazon költségeket, melyekbe a mostani helyiségeknek tanteremmé való átalakítása kerülni fog. Az alapítvány elfogadása az iglói hitközségnek kötelességévé teszi, hogy pénztárából évenként 50 frtot fizessen az alapító által megjelölt célokra, és pedig: az alapító neje halála napján mondandó kad's imáért 10 frtot, taneszközök beszerzésére 15 frtot, szegény tanulók közt kiosztandó 15 frt s végül vallásfelekezetre való tekintet nélkül egy inségre jutott iglói család segélyezésére 10 frtot. A megajándékozott község elfogadta az alapítványt s az alapítót küldöttség útján hívatta meg a közgyűlésre, melyen Singer P. h. elnök szép beszédben adott kifejezést a gyülekezel elismerésének és halás köszönetének, az iskola nevében pedig Lövy Mór igazgató mondott köszönetet. A közgyűlés továbbá elhatározta, hogy az alapító és boldogult neje arcképét az iskola számára megszerzi és a boldogult nemeslelkű nő emlékére halála napján évenként

iskolai gyászünnepélyt rendeztet. Az alapító háza épen a város közepén fekszik s így iskolai helyiségnek igen alkalmas. — A szép alapítvány annál méltánylandóbb, mert zsidó hitközségekben kevés párja akad

— **Egy interpellatio.** Az osztrák képviselőház f. hó 6-iki gyűlésén **Sommeruga** br. a maga és több képviselőtársa nevében a miniszterelnökhöz a következő interpellatiót intézte:

A lapok hírei szerint a sechshauseni városi termekben f. évi november hó 28-án megtartott nyilvános gyűlésen **Schneider** képviselő az alsó-ausztriai tartománygyűlés munkássága felől mondott beszédében szóvá tette a zsidó orvosoknak a kolera-betegek ápolására való alkalmazását és eközben utalt az oroszországi kolera-járványra, melynél **sz er i n t e** a zsidó orvosok igénybevétele folytán, akik minden gyanus beteget a barakokba küldtek, ezekben 70 közül 65 meghalt, s ezekből a feldühödt nép a zsidó orvosokat agyonverte, utalt továbbá egy oroszországi plebiscitumra, mely kiállításba helyezte, hogy e miatt minden zsidót a Fekete tengerbe fognak vetni és így **Schreiber** a birodalom más nemzetiségeinek közös munkára való szólításával forralmat jövendőt, melynek folyamán a »mit'segységünkkel« (t. i. az antiszemitákéval) a zsidóknak el fog menni a kevéük mindentől. Ezen izgató beszédnek hatása kitérzi abból, hogy a szónok fejtegetéseit a hallgatók ilyen közbekiáltásokkal: »Akasszátok fel a zsidókat!« »Üssétek őket agyon!« »Vizbe velük!« kísérték és a markansabb helyeken örömrivalgással köszöntötték. — Egy másik f. évi deczember hó 4-én az új Rathhaus népgyűlési termében tartott egyleti gyűlésen, melyen állítólag közel kétezer asszony és leány volt jelen — szintén újsághírek szerint — **Lichtenstein** Alajos hg. előadást tartott, melyben a keresztény nép politikai szervezkedése mellett a gazdaságot is követelte, melynek célja, hogy a zsidókat megfossza a vevőktől és csak a keresztényeknél való vásárlásra ösztökélje. Ez a felhívás most, mikor a karácsonyi üzleti élet megkezdődik, különösen alkalmas arra, hogy azokat a kereskedőket, akik ellen irányul, érzékenyen megkárosítsa. Mindkét főntebb említett gyűlésen a rendőrségnek azokon jelen volt képviselői nem érezték magukat indítatva arra, hogy a kérdéses beszédek megakadályozzák. Az a látszat tehát, hogy a népnek antiszemita részről üzött, mind hevesebbé váló fölízgatását az erre hivatott közegek nemcsak, hogy meg nem akadályozzák, hanem inkább — mint a népgyűlési teremnek a f. hó 4-iki gyűlésre való átengedése által — még elősegítik. Az alólírottak ezért a ministerhez a következő kérdéseket intézik: 1) Igazságon alapulnak-e a f. évi november hó 28-án és deczember hó 4-én tartott gyűlésekre vonatkozó főntebb reprodukált közlemények és ha igen 2) ő nméltósága mint mentheti ki azt, hogy a kormány képviselői a gyűléseken az ott előfordult antiszemita izgatásokat megakadályozatlanul hagyták lefolyni és végül 3) mit szándékozik a kormány tonni, hogy a mindhevesebben jelentkező antiszemita izgatásoknak hatékonyan álljon útjába?

Az interpellációra adott válaszról még nincs tudomásunk, de **Prix** polgármesternek nyilatkozata, mely a népgyűlési terem átengedése fölött sajnálkozásának ad kifejezést, továbbá az osztrák képviselőház házszabályainak már bejelentett szigorítása, arra engedelnek következtetni, hogy valahára az osztrák kormány is kezdi megelégedni az antiszemita botrányok végtelen láncolatát.

— **A magy. izr. kézmű ésföldmivesi egyesület** **Neumann** Ármin dr. orsz. képviselő elnöklété alatt e héten választmányi ülést tartott, melyen elnöklő mélegem emlékezett meg **Wahrman** Mórról, akiben az egyesület érzékeny veszteségét gyászolja. Szónok kegyelelele jeléül a **Wahrman** által kezdeményezett műipari ösztöndíjra évenkénti 100 frtot ajánlott fel. Ezután jelentette elnök, hogy a **Pollák** Márkus és **Babetta** alapítvány gondozását az egyesületre bízták, hogy az egyesület 57 új növendéket fogadott felügyelete alá s azok száma most 300-ra egészítődött ki; hogy **Reich** J. 500 frtos alapítványt tett az egyesület javára és hogy **Neumann**. A drtól és a »Pester Lloyd« gyűjtééből 50 - 50 frt. folyt be.

— **Palágyi Lajos**, kinek vallásos költeményeiben a mi olvasóinknak nem egyszer nyílt módja gyönyörködni, új verskötetét, mely már kiforrott költői egyéniségét tünteti föl, sajtó alá adta s a könyv még e hó végeig a megrendelők kezébe kerül. Miután az előfizetésre szóló fölívást olvasóink lapunkhoz mellékelve kapták, a szerző azt a kérelmet intézi hozzájuk, hogy gyűjtőiveiket az előfizetésekkel együtt szíveskedjenek címére (Budapest, József-körut 62. sz.) még a napokban beküldeni.

— **Lengyelországi jötevők.** A Kárpátokon túl eső zsidó világból ritkán érkezik valami jó hír. Annál szívesebben adunk most számot az alábbi két jótékonyági tényről. **Stroh** Jakab, ki a lemerbergi szinylók házának alapítója, a minap elhunyt neje nevére 40,000 frtos alapítványt tett, melynek kamataiból szegény leányok ki házasítási segélyt fognak kapni. A szép példán buzdulva **Wohlfeld** M. asszony ugyacsak **Lemberg**ben az ottani zsidó leányárvaház javára 10,000 frtos alapítványt létesített.

— **A bécsi akadémiái Kadima egyesület** melynek tagjai egyetemi hallgatók, folyó hó 10-én egy schottenringi vendéglőben **Makkabéus** ünnepélyt rendezet. Az egyesület e czímen már tízedszer emlékezik meg a zsidó történelemnek e kiváló momentumáról.

— **Zsidó polgármester.** **Roth** Janovitz cseh mezővárosban, ahol mindössze 3 zsidó család lakik, **Vondorfer** H. polgármestert, aki zsidó, a napokban újra megválasztották.

— **Esküvők.** **Reik** Ferencz dr. ismert fővárosi ügyvéd f. hó 18-án mennyezet alá vezette **Drucker** Mór leányát **Szerafin** kisasszonyt. — **Klein** Sámuel dr. kedvelt fiatal fővárosi orvos f. hó 18-án örök hűzégét esküszik **Rechnitz** Ignác leányának **Irma** kisasszonynak. **Rosenberg** Mór fővárosi kereskedő leányát **Irma** kisasszonyt f. hó 25-én **Widder** Péter N.-Mihályról nőül veszi.

— **Egyetemi tanár és rabbi.** Az amsterdami egyetemen főntál ó zsidó vallástörténeti és talmudjrk. tanári tanszékére az egyetemitanácsa **Dirner** drt az amsterdami főrabbit ajánlotta.

Szerkesztői üzenetek.

Azon tisztelt hitközségi és egyleti előljárókat, kik a Wahrmann Mór halála alkalmából a pesti hitközséghez, vagy a megboldogult családjához menesztett részvétiratok másolatait hozzánk közlés céljából beküldötték, tisztelettel értesítjük, hogy e leveleik mind külön könyvben fognak megjelenni, melyet a gyászoló család ad ki. A mibennünket illet, sajnáljuk, hogy ki kell jelentenünk, hogy hetenként *csak* 20–24 oldalra terjedő lapot adunk. A százakra menő részvétiratok közlésére vaskos kötet szükséges.

Igaz barát Uzegleden. Szándékoztunk az »Egyenlőség« fennállásának 10. évfordulójára jubileumi számot adni, de utóbb különféle okokból lemondunk e tervről. Gratulációját azért természetesen a legnagyobb örömmel vettük és érte ezen az uton is szívből jövő köszönetet mondunk. A datum, melyre szellemes — majdnem azt irtuk: felköszöntőjét — jókívánságát felépíti, nem helyes ugyan, de meg vagyunk győződve, hogy a pontos keletre szintén talált volna talpraesett vonatkozást. »Vajése volt a hetiszidra« írja szeretetreméltó levelében, »midőn a jelentős évforduló bekövetkezett. Omen ez, tisztelt barátom, hogy ön igaz babérokra tekinthet vissza, melyeken kipihenheti a dicső munka fáradsalmait.« — Nem Vajése, hanem Vajécze volt a hetiszidra, midőn 10 éve folyt le annak, hogy e lapok megindultak és 6 éve annak, hogy a szerkesztést mi vettük át. És ebből a szidrából vajmi kevés babért lehet kimagyarázni, melyen boldogan meg lehetne pihenni, de igenis van benne szó a kövekről, melyeken Jákob pihentette fejét; az angyalokat és az ég felé vezető létrát ősünk csak álmában látta. Lám ez is omen. De van még más valami is ebben a szidrában, mi veszedelmesen emlékeztet a mi esetünkre. Jakab 6 évig szolgált Rachelért, és e fáradságos évek után Rachel helyett Leát kapta. Azonban, mit sem tesz. Legyen a munka jutalma újabb nagyobb munka. Mert hisz ilyen munka maga is jutalom.

Dr.—nn—r. Budapest. Wahrmann Izraelt, Wahrmann Mór-nak nagyatyját, kit már 1794-ben választottak meg a pesti zsidó hitközség rabbijává (azelőtt Bodrog-Kereszturon volt rabbi) igenis az auctoritások közé számították a talmudtudományban. Nevét tisztelettel említi meg a mult és a jelen századnak egyik legnagyobb rabbinikus capacitása, rabbi Móse Szófer, a pozsonyi rabbidinasztia megalapítója az ő »Chaszam Szófer« című resposumaiban (סי' ל"ב ע"ג אה"ע ש"ה חתם סופר הו"מ סי' ע"ג אה"ע). A két hirneves rabbi később rokonságba is jutott egymáshoz. Egy gorlici (G a l i c z i a) gazdag és jámbor gyáros, ki két leányát akkori szokás szerint hires rabbik tudós bachurfiának akarta csak nőül adni, rabbi Móse Szófer és rabbi Jiszróel Wahrmann egy-egy fiát szemelte ki magának vejéül. A két vő közül az egyik (rabbi Abrahám Sámuel Benjámin Szófer) később pozsonyi főrabbi lett (a mostani pozsonyi főrabbi atyja,) a másik Wahrmann Meier Wolf (Wahrmann Mór atyja) pesti nagykereskedővé és bankárrá nőtte ki magát.

Pozsonyba. Félig sem olyan bizonyos, hogy a zsidó tudomány ebben a kérdésben is nem uttörő volt-e. Sőt századokkal Kopernikus és Galilei

előtt határozott kifejezését találjuk a föld mozgás teoriájának. A Szohar III. kötetének 10. l. a a föld mint tengelye körül forgó golyó van feltüntetve, melynek ha egyik felén nappal, a másik felén éjszaka van és megfordítva. Kopernikus 1473-tól 1543-ig; Galilei 1568-tól 1642-ig élt, mennyivel előbb foglalkoztak keresztény éppugy, mint zsidó tudósok a Szohar könyvével!

Pályázat.

A fiumei izrael. hitközségben egy képzett וְיֹדֵעַ שוּדָה és segéd-előimádkozó állása töltendő be.

Ugyanannak a templomszolgálatot, pénzbeszedést, valamint minden egyéb, a hitközségben előforduló teendőket el kell végeznie; illetményei évenkénti **600 forintban** vannak meg állapítva.

Az ezen állásra folyamodók, kik nem idősebbek 40 évnél, a magyar, német és lehetőleg olasz nyelv ismeretével bírnak, sziveskedjenek kellően felszerelt folyamodványaikat három elismert rabbitól származó קבלות-al, születési bizonyítvánnyal (anyakönyvi kivonat) családi állapotukat, eddigi alkalmazásukat és erkölcsös magaviseletet igazoló okmányokkal ellátva, f. é. deczember hó végeig az alólirt hitközségi előjárósághoz benyújtani.

A beérkezett folyamodványok felett a hitközségi előjáróság 1893 évi. január havában fog dönteni; a hivataltnak alkalmazása pedig három havi kietelgítő próbaidő letelte után történik meg.

A fiumei izrael. hitközség előjáróságától 1892. deczember hó 1-én.

Mondolfo S. L.
elnök.

Budapest - terézvárosi Takarékpénztár r. t.

Hirdetmény.

A „Budapest-terézvárosi takarékpénztár“ alapítói által kibocsátani határozott 12,500 drb, egyenként 200 koronáról szóló részvény aláírás által teljesen biztosítva lévén, az alapítási tervezet 4. és 5 pontjára való hivatkozással felhivatnak az összes részvényt-aláírók, hogy az alapítók által eszközölt reductio folytán részükre fenntartott minden egyes részvény után a névérték 30 százalékát, valamint részvényenként 2 koronát **f. évi deczember hó 23-ig** a „Magyar általános hitelbank“-nál Budapesten (Nádor-utca 12. sz.) — különbeni jogkövetkezmény terhe mellett — befizetni méltóztassanak.

Kelt Budapesten, 1892. évi decz. hó 12-én.

A Budapest-terézvárosi takarékpénztár alapítóinak megbizásából:

SCHOBER ALBERT,
miniszteri tanácsos, elnök.

Dr. NEUMANN ÁRMIN,
országgyűlési képviselő, jegyző.

Vidéki takarékpénztári részvényeket

legelőnyösebben vásárol
BANKBETÉTI TÁRSASÁG
Rosenzweig D. A. és Társa

Budapest, Ferenc József-tér 3., a Coburg-palota mellett.

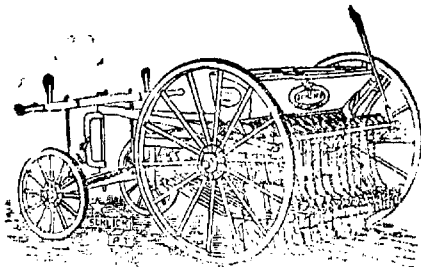
SCHLICK-féle vasöntőde és gépgyár részvény-társaság BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: VI. Külső váci-ut.
Városi iroda és raktár: Podmaniczky-u. 14.
Fiók-raktár: Kerepesi-út 77.

Gáz- és Járgány-cséplőkészületek
számos első díjjal kitünt. Schlick-féle
szabadalm. 2 és 3 vasu ekék,
mélyítő és egytetemes acél-ekék,
eredeti SCHLICK- és VIDATS-féle
egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,

valamint

Schlick-féle szab. »HALADAS« sorbavető gépek

Takarmányké-
szítő gépek, da-
rálók, őrlőmal-
mok és minden-
nemű gazdasági
gépek. Eredeti
amerikai kéve-
kötő s marokrakó
arató-gépek és

fűkaszaló gépek, szállítható mezei vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek.

Legjutányosabb árak.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

כשר Füstöltneemük gyára.

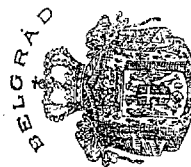
Legjobban ajánlhatjuk szalámi, sonka,
füstölthús és mindenféle virsli-gyárt-
mányainkat, melyek a gyömörői főrabbi
כשר-ja szerint megbízható כשר-ek. כשר-
juh-bél is kapható nálunk. כשר- és jegy-
zék kívánatra ingyen.

Tisztelettel

Weisz, Pollák és Schlesinger
Brassó (Erdélyország).

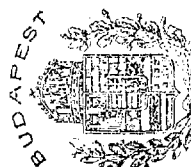
Perzsa császári
udvari-szállítók.

Szerb királyi
udvari-szállítók.

Császári és királyi ausz-
triai udvari-szállítók.

Királyi udvari és
hadserég-szállítók.

TELEJES EGYENRUHÁKAT
és ahhoz tartozó felszereléseket cs. kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek,
egyéves önkéntesek és a legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, vala-
mint a m. kir. csendőrség, pénzügyőrök, tüzoltók és hadastyán-egyle-
vasut- és távirat-tisztviselők, erdészek, tüzoltók és hadastyán-egyle-
tek, minden egyenruhás testület, megyei, városi huszárok részére
elegáns kiállítás és gazdag választékban szállítanak

TILLER-MOR és TÁRSA

cs. és kir. udvari szállítók.

BUDAPEST KÁROLY-LAKTANYA.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Megrendelésnél a rang és az ak megjelölése köztetik.
Vidéki megbízások utánvét mellett pontosan eszközöltrenek.

K Ö N Y V E K

a tudomány és szépirodalom minden ágából a
legnagyobb választékban kaphatók KUN
S antiquar - könyvkereskedésében,
(Budapest, múzeumkörút 10). Különö-
sen gazdag raktára magyar és német itjusági
iratoknak, szépirodalmi művek és tan-
könyveknek. Ugyanott egyes könyvek
vagy egész könyvtárak a legjobb áron meg-
vételnek vagy bccseréltetnek. Vidéki meg-
rendelések utánvéttel is eszközöltrenek.

Vizahólyag, borszesz, gelatii e, glycerin, borzamat, derítópor (Jullien-féle is), savtalanító por, ártatlan borszinek, ürmös essenzia,

valamint mindennemű borbetegségek elleni szerek,

ugy valamennyi eszközök és készülékek **pin-ezegazdaságok** számára legolcsóbban kaphatók

WATTERICH ARNOLD-nál

Budapesten, VII., Dohány utca 1. szám, az izr. templom átellenében.

Ajánlok továbbá: **esszenciákat** és **aether olajokat**, **rum** és **szilvorum**, **törköly** és **seprópálinkák**, végre mindennemű **likőrök** és **cezetnek** hideg uton való előállításához, minden készülék nélkül.

Árjegyzék és kezelési könyvek ingyen és bérmentve.

Legnagyobb választék mindennemű vásznakban, asztalneműekben divat kávésteritékekben és kész fehérneműekben.

Kanitz Ferencz és társa

szepességi vászon raktárában,
Budapest, V., hatvani-utca. 11 sz.

➡ Minden kiállításon legmagasabb kitüntetésekert nyert ➡

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi iroda: Budapesten, külső váczai-út 23. ➡ mindenütt kapható.

FUCHS JAKAB

KOSÁRFONÁSZAT ÉS GYERMEKKOCSI GYÁRA
HARIS-BAZÁR BUDAPEST, HARIS-BAZÁR

Karácsonyi és ujévi ajándék.

Ajánlja nagy raktárát mindennemű e szakmába vágó ezikkekből u. m. kosár, virág-asztal, kalitka, kerti-székek és gyermek-velocipéd.

Nagy raktár ruha-baba állványokból, melyek kívánatra mérték után is készíttetnek.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

T. cz.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy Budapesten, V. ker. Nádor utca 5. sz. alatt

EUROPA SZÁLLODA

vendéglő helyiségeit

átvettem, és azokat a legmodernebb igényeknek megfelelően átalakítva, a n. é. közönség rendelkezésére bocsájtottam. — Az előbbeni árakhoz képest azokat mérsékeltem, az általában kedvelt **szelvény-rendszert** bevezettem. Egy nagy **diszterem** 160 személyre és egy **étterem** 200 személyre a n. é. közönség rendelkezésére áll. **Társasvacsorák, lakodalmak, diszbedek, házon kívül is, a legjulgányosabb árak mellett eszközöltetnek.** — Magam a n. é. közönség szives figyelmébe ajánlván maradtam kiváló tiszteltetlek

Kornyéky Gáspár,
vendéglős.

A nekünk bemutatott számos hiteles hírlap folytán ezen kitűnő házi szereket legmelegebben ajánljuk.

Szent Pál gyomor-cseppek
Nélkülözhetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű, biztosan hatnak a gyomorbajoknál.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, bűzös lehelet, felfujtság, savanyu felbőfögés, gyomorégés, felesleges nyálka-kiválasztás, sárgaság, undor, hányás és gyomorgörcs. Hathatós gyógyszernek bizonyult fejfájásnál, ha ez a gyomortól eredt, gyomor túlterhelésnél, giliszták, májbajoknál és aranyeres bántalmaknál.

Ara egy üvegnek utasítással, 50 krajczár.

Köszvény-víz
Bámulatos és biztos hatású külszer köszvény-eszű és reumatikus fájdalmaknál, felülmúl bármily más czérra nagyban ajánlgatott szert.

Ezen szerrel 1000 esetben tett kísérlet közül 966 esetben teljes gyógyulás éretett el, s a legtekintélyesebb orvosok által rendeltetik. Ara egy üvegnek utasítással 50 kr. Kapható a készítőnél Szallós János

gyógyszertára és művegyészeti laboratóriumában Dombovárrott (Tolna m.) valamint Török József. urnál Budapesten, Király-utca 12. sz. A védjegyet tüzetesen tessék megtekinteni, csak oly készítményt kell elfogadni, melynek burkolatára a fenti védjegy van ragasztva és megrendelésnél határozottan Szallós-féle készítményt tessék kérni és elfogadni.

Kohn Arnold

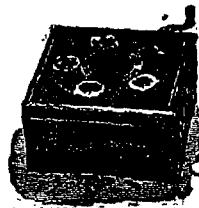
gazdag sarkóraktárát
(Váci-körút 14, szemben az Andráscsúcs torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sarkóállitás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezesedik a czég jó hírneve.

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —

Első magyar zene hangszer ipar!!!
VARJU KÁROLY esz. és kir. szabadalom tulajdonos. Budapest, Kerepesi-ut 57.

Ajánlja a t. zenekedvelő közönségnek ujjal szap. **Harang CZIMBALMAIT** melyek kitűnő-égőkért számos arany és ezüst érmekkel lettek kitüntetve. Alkalmivétel **karácsony** és **ujévi** ajándékokban u. m. **hegedűk, fuvolák, harmonikák** és mindennemű fuvó-, ütő-, pengő-hangszerek eü keltekeiben, továbbá **Ariston, Pönix, Intona** és a legszebb svájci zeneművekben. Javítás és hangolásokot jól és olcsón.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve küldetik.

Részletfizetésre.

Részletfizetésre

JUST TIVADAR

férfi szabómester

Budapest, VII., Erzsébet-körút 24. sz.
Eivállal mindennemű **gyermekruha** készítését.
valamint

katonai egyenruhákat

mérték szerint jó és pontos kiszolgálás mellett. Dus választék legfinomabb angol és francia szövetekben. Rendelés évi lakók és hivatalnokok részletfizetése árfelemlés nélkül.

A nagyérdemű közönségnek becses figyelmébe ajánljuk több kiállításon aranyéremmel kitüntetett műtermünket, valamint nagy raktárunkat kül- és belföldi szövetekben.

Buchhalter és Társa

férfi-szabók

VII., Károly-körút 19. (Báró Orczy-ház.)

A ZION jótékonyági egyesület előjáróságától

A 42 év óta tisztességes működése miatt általánosan elismert

„ZION“ egyesület

alapszabályai értelmében felekezeti és nemre való különbség nélkül fogad el tagokat, ha azoknak az egyesület területén van rendes lakásuk. Az egyesület tagjainak és jogos hozzátartozóiknak **megbetegedés esetében díjtalan orvosi segínyt és gyógyszereket**, valamint **pénzbeli támogatást** nyújt; ezenfelül hitelképes tagjainak **kamatnélküli**, részletekben visszafizetendő kölcsönt ad. A tag elhalálása esetén az egyesület a jogosultaknak

minden levonás nélkül

500 forintig terjedhető temetkezési segínyt, esetleg **végkielégítést** szintén **500 forintig** terjedhető összegben s így adandó alkalommal alapszabályszerűleg **1000 forintnyi összeget = 2000 koronát** fizet ki. Ezenfelül a tag, valamint ennek neje elhalálása esetén az egyesület **6 forintnyi kocsistátvány** mellett **sírkőre 15 forint járulekot** nyújt. **2 forintnyi** fejenkénti évi díj ellenében minden **alkalmazottja,**

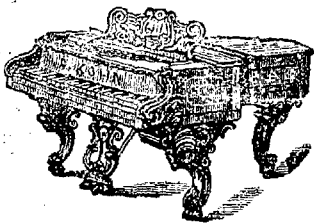
segédje és inasa számára mindenkinek szabadságában all betegség esetére az alapszabály szerint, az **egyesület terhére eső kórházi orvosi kezelést** biztosítani. Fölvételek naponként délelőtti 8—12 óra között, **hétköznapokon** délután 4—6 óra között is az egyesületi iroda helyiségeiben VII., Kazinczy-u. 52 (**saját ház**) történnek.

ZSENGERI MŰR utoda

Budapest, V. Józseftér 10. sz.

Amerikai császárolaj

teljesen állászó, mint a víz és szagtalan, továbbá egyes-egyedül csakis nálam kapható **a legfinomabb amerikai petroleum** szintén felrobbanhatlan és tűzmentes, **nagyban és kicsinyben**. Helyben **bármely mennyiségben házhoz szállíttatik**. Nemkülönböztetve állandó raktárt ártok igen száraz, finom mosó szappanból, **finom mérsék lampa olaj**, brünni stearin-gyertya, legfinomabb ü- és királygyertyákból.

Kohn Albert

zongora eladási és kölcsönző-intézete

IV. kigyó-utca 6.

ajánlja legjobb választékú raktárát bel- és külföldi zongorákból. Raktára a világhírű

Blüthner lipcsei

továbbá Ehrbahr, Heitzmann stb. cégnek. Különő átjárszott zongorák a legolcsóbb áron. Legolcsóbb bérlet-árak! Hangolások és javítások elfogadtatnak.

CIMBALOM-

kedvelőknek van szerencsém szab. birneves »Centrális« cimbalmaim pedállal vagy a nélkül melegen ajánlani. A »Centrális« cimbalom azon jó sajátossággal bír, hogy megóvja a fenéknek megrepedését és elhárítja az örökös hangolást. Tekintetbe veendő, hogy **HANGSZER ÜZLETEM** szak- és c. Iszerü berendezését és az anyagok nagyban olcsó beszerzését illetőleg, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsó vételáron bocsálhatom forgalomba, mint bárki. Fel kell még említenem, hogy árúim begyakorolt munkásaim által, felügyeletem alatt készíttetnek. Arjegyékkel készséggel szolgál **APPEL IG.** Budapest, gróf Károlyi-utca 5. Alapított 1871-ben

A Pannonia gőzmalom társaság Budapesten

a szükséges husvétli lisztminőségeket

a budapesti gőzmalmok eredeti lisztzámainak megfelelőleg

a helybeli rabbinátus elnöke, fötisztelendő *Brill Sámuel L.* ur és tisztelendő *Pollák Lipót* ur

S Z I G O R U E L L E N Ő R Z É S E

mellette gyártja és szives megrendeléseket a *legjutányosabb* napi árak mellett foganatosít.

Czim: Pannonia gőzmalom Budapesten.

Értesítés.

A közelgő karácsonyi ünnepek alkalmával bátorkodunk ezennel a magas nemességet, valamint a n. é. közönséget áruházaink szives megtekintésére tisztelettel felkérni.

Az ország jelentékenyebb-négy üvegyárának birtokában lévén, melyek a modern technika legmagasabb színvonalának megfelelően gőziszolókkal, festészetekkel, üvegmaró készülékekkel s homokfúvó gépezetekkel vannak felszerelve, azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy gyors és kifogástalan kivitel által minden, még a legfokozottabb igényeknek is megfelelhettünk és a külföldi versenygyárakkal győzelmesen mérkőzhettünk.

Gyáraink a legfinomabb kristályüvegen kívül mindennemű sajtolt és fuvott üveget állítanak elő és raktárainkban az **összes háztartási cikkek**, mint **asztali készletek, sör-, bor-, likör-, cognac és pureszervicek** művésziesen csiszolva, vésvé és festve **nagyszerű választékban** gyári áron kaphatók, ugyancsak az üvegipar fényüzési cikkeiből is mindig dúsan felszerelt raktárt tartunk.

➡ Felhasználjuk az alkalmat, hogy a magas nemességet és a n. é. közönséget tisztelettel értesítsük, hogy

az európai hírü herendi porcellángyárat

a magyar kerámiai ipar e gyöngyét — megszereztük és így az e szakmabeli különlegességekkel és fényüzési tárgyakkal is művészi tökélyű kivitelben szolgálhatunk, e mellett a legfinomabb ízlés követelményeinek is megfelelve; hisz ismeretes, hogy a herendi különleges gyártmányok Párisban, Londouban, Berlinben és másutt is tért hódítottak és közkedveltségnek örvendenek.

Ezeken kívül saját kőedény-gyártmányaink, valamint cseh porcellán, fayence, majolika tárgyak, u. m. dúz választékban **asztali készletek, tea, kávé, mocca servicek, mosdókészletek**, továbbá **nippesek** és mindenféle **fényüzési cikkek** találhatók raktárainkban.

Magunkat a a magas nemesség és a n. é. közönség kegyes partfogásába ajánlván, maradtunk kitünő tisztelettel

Egyesült magyarhoni üvegyárak részvény-társaság.

Áruház központi főraktár:

Nagymező-utca 8. szám.

Telefon 1140. saját házban. Telefon 1140.

Fiókraktárak:

Telefon 513. Andrássy-ut 42. Telefon 513,

Telefon 540 Dohány)utca 2. Telefon 540.

Herendi gyár raktára: Deák Ferencz-utca 12. szám.

➡ Áruházunkkal saját festő és vésvintézet van egybekapcsolva. Továbbá oly berendezést létesítettünk, hogy — a külföldi nagy áruházak mintájára — még a legkisebb bevásárlásokat is saját kocsijainkban házhoz szállítjuk.

CHANUKA

5653.

A SZOLGA.*)

*Nyolcz apró mécses hirdeti lobogva,
Hogy kezünkről a bilincsek leoldva.
E mécsvilág regéli el a harczot,
Melyet Makkabi hős családja harczolt.*

*Nyolcz apró mécses, — a kilenczedik
A többi nyolczczal nem vetekedik;
Bár valamennyit ő gyújtotta lángra,
Mégis szerényen ő huzódik hátra.*

*A nyolcz mécsesnek szolgálja te vagy!
És hivatásod, hogy világot adj;
A nyolcz mellett te légy — kilenczedik,
Mások szolgálja világ végeig.*

*Én drága népem, bolygó Izrael!
E szolgában ki ne ismerne fel?
Az egész világ rajtad gyúlt ki fényre
S te mint a szolga, meghuzódol félre.*

Eszter.

A szabadság ünnepén.

Hát bizony igazságtalanok a mi ellenségeink, a kik azon panaszkodnak, hogy nem asszimilálódnak eléggé, nem hagyjuk el azokat a régi, előttük anyyira gyűlöletes szokásainkat.

Igazságtalanok a mi ellenségeink. Nemcsak hogy elhagyjuk régi szokásainkat, régi hagyományos czere-

*) A nyolcz chanuka-estén egyésugyanazon gyertyácskával gyújtják fel a chanukamécseket. Ezt a gyertyácskát „samesz”-nak, azaz szolga-nak nevezték el.

móniáinkat, hanem még eltanuljuk az övéket is, gyakoroljuk az övéket en masse — akár nagyon, akár csak kevésbé csapkodják arczon a mi fajunk tradícióit.

Ha rágalmozóink sorra járnak minden zsidó ünnep előtt az ország fővárosában a zsidó házakat, bizony moggyőződnenek ők is arról, hogy nagyon fogékonyak vagyunk a nyugati civilizácztó iránt; bizony nem lennének többé ellenségeink.

Megkezdhetnék például tanulmányozó körutjokat akár most is, ezekben a napokban is, a mikor körülbelül összeesik a zsidó Chanuka és a keresztény karácsony. Megolvashatnák valami könyvben, hogy volt valamikor egy zsidó szabadságharcz, voltak valamilyen Makkabeusok, aztán győzelem, aztán szabadság, aztán ennek a szabadságnak fényes ünnepe, a régi lemplomnak és a régi szabadságnak újból való fölszentelésével. Megolvashatnák azt is, hogy a fényes harc, a tündöklő hősök, a ragyogó dicsőség emlékére a zsidók ma is gyertyákat gyújtanak nyolcz napon át az első napon egyet, a másodikon kettőt, a nyolczadikon nyolczat — hogy e gyertyák lángja emlékeztesse őket arra a fényre, arra a tündöklő, ragyogó háborura és szabadságra.

Mikor aztán elolvasta volna ez a mi ellenségünk mindezeket, talán megingott volna gyűlöletében; talán elgondolkodott volna azon, hogy még sem oly nyomorult nép az, mely máig is világot gyújt s több mint kétezer esztendővel ezelőtt kiküzdött szabadságnak.

De győzvén benne a gyűlölet és elfogultság, belemagyarázna valamit ebbe a népszertartásba és megindulna keresni, ha vajjon még mindig gyakorolja-e azt a zsidó.

Ott találna a szalon-asztal mellett a férjet és a feleséget, a mint — nem a chanuka-gyertyát nézik, de mélységes mélyen tanakodnak a fölött, ha vajjon hány láb magas legyen a karácsonyfa és vajjon mit kell tenni, hogy a gyerekek csakugyan elhiggyék, hogy a karácsonyfa ajándékait csakugyan a Jézuska hozta.

Látná a gyermekeket a gyermek-szobában, a mint — nem a chanuka-dalt éneklük csiripelő-hangjukon, de azon tanácskoznak, melyiküké lesz az idén a legszebb karácsonyi ajándék.

Bizony megesnék a te szived, oh te ellenségünk, ha látnád a szegény fáradt zsidót, a mint keserű gondok ráják a szivét, hogy mi legyen a «Bescheerung»; ha látnád a zsidó nagyságos asszonyt, a mint a Rózsa-téren teljes erejéből alkuszik, hogy két hatossal olcsóbban kapja meg a fenyőfa-ágot és látnád kétségbeesését a fölött, hogy jó barátnéja jobb czifraságot vásárolt a «Christbaum»-ra, mint a milyent ő neki sikerült szerezni.

Menj el ezekbe a házakba, oh te ellenségünk, nézd meg mindezeket és aztán tégy le a gyűlöletről.

De még se menj el, kérlek. Mert azt hiszem, elmúlnék ugyan gyűlöleted, de utálni kezdenél bennünket. És én mégis inkább szeretem a gyűlöletet.

Megutálnád és nem tudnád többé gyűlölni azt a fajt, mely ennyire megfélemedezik magáról és multjáról és tradícióiról.

Megutálnád a fajt, melynek előkelősége ilyen; mely azt tartja magáról, hogy igen okos faj, s ezért jogot vindikál magának a vallástalanságra, de meghunyászkodik a vallás előtt, csak az övé ne legyen az.

Az első megszabadulás idején, az Egyiptomból való kivonulás előtt az Isten azért sújtotta három napos sötétséggel Faraó népét is, hogy a sötétben elpusztíthassa észrevétlenül a zsidók közül azokat, akik nem értek meg a szabadságra. Miért nem előzte meg a Makkabaeusok háborúját is ilyen három napos sötétség, hogy elpusztult volna a szolgálkük és most csak olyanok volnánk ez országban, a kik tudnak élni a szabadsággal.

Akkor legalább ellenségeink utálatától nem kellünk félnünk.

Ha-Kohén.

A Maccabaeusok második könyvéből.

Tudomásunkat azon fényes korról, melyet a Maccabaeusok dicső neve beragyog, főkép az apokryphoknak köszönjük. Irodalom ez, mely bár a Szent Írást sem igazsággal, sem tetszetős, keresetlen előadásban meg nem közelíti, — de vallásos érzelemből fakadt. A »Maccabaeusok« nevét viselő több könyv közül az első a szent írásbeli történeti elbeszélések mellé helyezik, természetesen tiszteletteljes tónusban. A másodiknak teljes történeti értéke ellen a számos, belészótt tarka monda és a nemzeti öntudat meg-megújuló büszke hangja tesz bizalmatlanná, de előadása vonzóbb, élénkebb, lelkesebb. A mű kivonata egy különben ismeretlen férfit, Cyrenei Jason nagy történetének; szerzője, vagy szabotocabbán: összeállítója

nevezetes ellentéteket egyesít magában; naiv hiszékenységgel halmozza a csodaszerű eseményeket, míg másrészt némely helyütt meglepően modernnek látszik, pl. a bevezetésben, a hol alkotásának jogosultságát vitatja. A mostani Chanukka-ünnep által tárgyyszerűvé ugyszólván actualissá válik; értékessé, érdekessé önmaga teszi magát. Hadd szóljon önmagáért:

A szent város fölött zavartalan béke honolt és a jámbor, büntől irtózó Onias főpap a törvényeket érvényben tartotta. Nagy becsületben állott a szentély és idegen fejedelmek tisztelték és az ajándékok javával kitüntették, elannyira, hogy Seleukos, ázsiai király saját jövedelmeiből fedezte az áldozatvégzésből eredő költséget. Azonban a templom tisztje, a Benjamin törzséből való Simon, összetűzött a főpappal. Mint-hogy pedig Oniason felülkerekedni nem bírt, elment Appolonioshoz, Thrasaios fiához, a ki ez időben Coelesyria és Phoenicia fölé volt rendelve és elbeszélte neki, hogy Jeruzsalembe a templomi kincstár tele van töméntelen drágasággal, hogy az ajándékok sokasága megmérhetetlen és hogy semmikép sem szükséges az áldozatok bemutatására; lehetséges pedig, hogy a király ezt mind hatalmába kerítse. A mint Appolónius a királyhoz jött, jelentést tett az elárult kincsről; ez kiszemelte Heliodorust, a ki a jövedelmek fölé volt rendelve és elküldte azon meghagyással, hogy a kincseket szállíttassa el. Heliderus menten elindult, szinre, mintha a városokat megakarná látogatni Coelesyriában és Phoeniciában, tényleg azonban, hogy a király tervét végrehajtsa. A mint Jeruzsalembe jött és a város főpapjától barátsággal fogadtatott, tudtára adta a feljelentést és elmondta, mi okból jött és tulajozódott, valjon valósággal akép áll-e a dolog. A főpap azt válaszolta, hogy özvegyek és árvák letéteményes jószágga, egyrészt Hyrkanostól, Tobias fiától, fölötté jeles férfitól származik; nem mint a hogy az istentelen Simon feljelentette; egészben pedig ezüstben 4000, aranyban 2000 talentum van. De semmikép sem engedhető meg, hogy azokat kifoszszak, a kik bizalmukat vetették a hely szentségébe és az egész világban tisztelt szentély fenségébe és sérthetlenségébe. De Heliodorus, azon parancshoz képest, melyet a királytól vett, követelte, hogy okvetlenül mindent a királyi kincstárba szállítsanak. Kitűzött egy napot melyen a szentélybe bemegy elrendelendő mindennek megtekintését. Erre rémület fogta el az egész várost. A papok papi ruháikban borultak az oltár elé és az éghez fohászkoztak, hogy ő, a ki a letéteményezett jószág törvényét adta, épen tartsa fenn azoknál, kikre bízták. Mindenkinek, a ki a főpap arcát látta, mélyen meg kellett indulnia lelkében; mert arca és megváltozott színe tanuskodott belsejének fájdalmaról. A rémület, mely a férfit megszállotta, nyilvánvalóvá tette fájalmát azok előtt, kik rá tekintettek. Az emberek összefutottak házaikból nyilvános imára, mert